

А. С. ЛИТВИНКО, д.і.н., провідний науковий співробітник, Центр досліджень науково технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України

Л. П. ПОНОМАРЕНКО, к.ф.-м.н., доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ІСТОРИКО-НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ У ВИЩУ ШКОЛУ

У статті висвітлюється 10-річний досвід молодіжних конференцій з історії науки і техніки, які з 2002 р. проводить відділ історії науки і техніки Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва та фізико-математичний факультет Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Показано, що історико-наукові дослідження мають світоглядну спрямованість, тому участь у конференції сприяє усвідомленню студентською молоддю ролі науки, техніки та освіти, їх історії та сучасного стану. До складу оргкомітету конференції входять 4 академіки та 1 член-кореспондент НАН України, 1 академік та 1 член-кореспондент АПН України, 11 професорів. Чисельність учасників конференції зростала від 18 (з 3 установ) у 2002 р. до 104 (з 20 установ) у 2012 р. За 10 років у роботі конференції брали участь молоді вчені, аспіранти, студенти та учні старших класів з 14 міст та 32 вищих навчальних закладів, ліцеїв та наукових установ Росії, України, Польщі, США, Туреччини. Щорічно видаються збірники матеріалів конференцій.

Ключові слова: історико-наукові дослідження, молодіжна конференція, доповідь, молоді науковці, історія науки і техніки.

Світоглядна спрямованість історико-наукових досліджень визначається тим, що міждисциплінарний аналіз позитивного та негативного досвіду вчених та інженерів дозволяє спеціалісту розглянути предмет свого дослідження в контексті світової наукової і культурної спадщини, сформулювати свідоме розуміння та гуманістичне ставлення до процесів і явищ навколишнього світу й відповідальність за свою практичну діяльність, долучитися до цінностей світової культури, поєднати бачення технічної та гуманітарної сфери, формуючи цілісне, синтетичне світосприйняття людини. Вивчення етапів розвитку фахової дисципліни та історії науки і техніки в цілому обумовлює також підвищення якості освіти, оскільки сприяє посиленню інтересу до фундаментальних наук, покращенню рівня і глибини їх опанування.

**ІХ МІЖНАРОДНА МОЛОДІЖНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
«ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ НАУКИ, ТЕХНІКИ ТА ОСВІТИ»,
Київ, 17 травня 2011 р.**

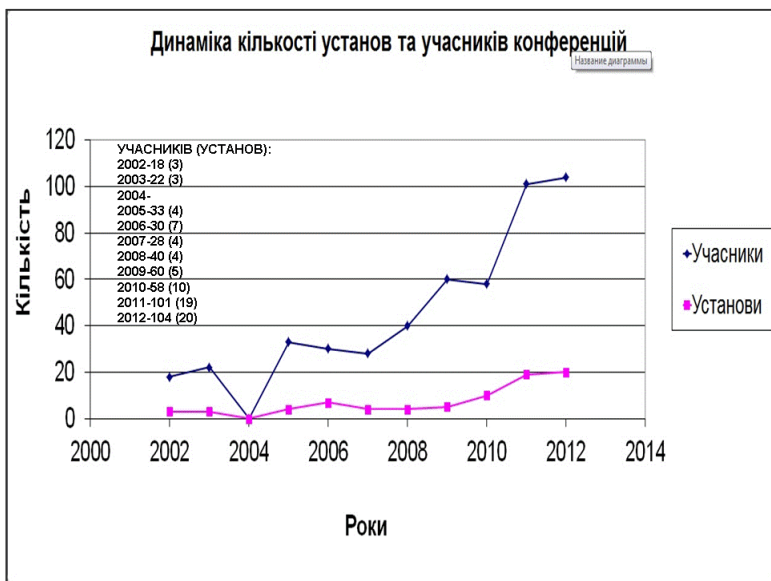
Результатом усвідомлення необхідності реалізації такого підходу стало введення історико-наукових навчальних курсів у навчальний процес усіх провідних університетів світу. В Україні також проводяться історико-наукові дослідження та викладаються історико-наукові дисципліни в багатьох наукових установах та університетах у Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Львові, Луганську та ін., а саме: в Центрі досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України; Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут»; Державному економіко-технологічному університеті транспорту (Київ); Державній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України; Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті ім. Григорія Сковороди; Національному університеті ім. Тараса Шевченка; Національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут»; Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова; Національному університеті «Києво-Могилянська академія»; Національній медичній академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика; Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна; Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди; Одеському національному університеті ім. І. І. Мечникова; Одеському національному політехнічному

університеті; Дніпропетровському національному університеті ім. Олеса Гончара; Національній металургійній академії України (Дніпропетровськ); Національному університеті «Львівська політехніка»; Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького; Східноукраїнському національному університеті ім. Володимира Даля (Луганськ), Волинському Національному університеті ім. Лесі Українки (Луцьк); Глухівському національному педагогічному університеті ім. Олександра Довженка.

Центр досліджень науково-технічного потенціалу ім. Г. М. Доброва НАН України та фізико-математичний факультет Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» протягом останніх 10 років проводять спільну практичну роботу з впровадження історико-наукових досліджень у навчальний процес вищої школи. Так, у КПІ з 2002 р. викладається спільно розроблений навчальний курс «Історія розвитку основних фізичних уявлень», основною метою якого є висвітлення генези, еволюції та основних етапів становлення фізики в контексті розвитку світової науки з урахуванням соціальної обумовленості процесу пізнання. Розроблено навчальну програму та видані Методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів. Курс розраховано на 34 лекційні години, написання реферативної роботи та проведення науково-практичної студентської конференції на тему: «Історія розвитку науки, техніки та освіти», до участі в якій запрошуються молоді науковці, студентська та учнівська молодь. 19 квітня 2012 р. було проведено ювілейну 10-у конференцію. З 2006 р. конференції присвячуються певним історичним датам чи тематиці: 145-річчю від дня народження першого завідувача кафедри фізики КПІ професора Г. Г. Де Метца (2006), 110-річчю Київського політехнічного інституту (2008), 90-річчю Національної академії наук України (2009), взаємодії академічної та університетської науки (2010), пріоритетам української науки (2011), науковим та науково-технічним школам (2012).

До Оргкомітету входять 4 академіки та 1 член-кореспондент НАН України, 1 академік та 1 член-кореспондент АПН України, 11 професорів, доцент та провідний науковий співробітник з таких установ, як КПІ, ЦДПІН ім. Г. М. Доброва, Інститут Магнетизму, Інститут теоретичної фізики, Інститут математики, Інститут фізики, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, а також директори Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ» та Науково-технічної бібліотеки «КПІ».

Участь у конференції є надзвичайно важливою для розвитку творчих здібностей, формування наукового світогляду, обміну знаннями та набуття навичок проведення самостійної науково-дослідницької роботи. Вона сприяє усвідомленню студентською молоддю ролі науки, техніки та освіти, ознайомленню з історією науки і техніки в Україні як складової культури, а

також із сучасним станом наукових досліджень. Часто буває так, що,

зацікавившись темою в процесі підготовки доповіді на конференцію, студенти беруть й близьку тему дипломної роботи.

Робота конференції структурується за основними напрямками, серед яких в різні роки залежно від тематики конференції були наступні: основні етапи розвитку фізики та техніки, сторінки історії природничих та технічних наук в Україні та світі, розвиток фізичних досліджень в Україні, фізика та сучасний технологічний світ, історія розвитку та сучасний стан освітніх технологій, становлення класичної фізики, уявлення про сучасну наукову картину світу, історія техніки, розвиток освіти в Україні та світі. історія Національної академії наук України, роль КПІ в розбудові академії наук, історія становлення та розвитку технічної освіти в КПІ, зв'язок академічної та вузівської науки, КПІ у розвитку науки та технічної освіти, методологія викладання фізико-математичних наук, роль особистості в науці та феномен наукової та науково-технічної школи; фундаментальні дослідження та розвиток сучасних технологій в наукових установах та університетах України, академічні інститути України як осередки формування нових наукових напрямів, фізика та сучасний технологічний світ.

Кількість учасників зростала від 18 учасників із трьох установ у 2002 р до 104 учасників з 20-и установ у 2012 р. Загалом за 10 років взяли участь молоді вчені, аспіранти, студенти та учні старших класів з 14 міст та 32 вузів, ліцеїв та наукових установ Росії, України, Польщі, США, Туреччини.

На пленарних засіданнях запрошеними вченими зачитуються наукові доповіді. Так, у 2006 р. академік НАН України В. М. Локтєв повідомив про заходи, які були проведені в Україні у 2005 р., проголошеного Всесвітнім роком фізики. У 2009 р. вчений у доповіді «Роздуми про розвиток фізики у XXI столітті» акцентував увагу на тих фундаментальних досягненнях фізики ХХ ст., які стали вирішальними у формуванні сучасної картини світу, а саме: відкриття штучного ділення ядер, відкриття транзисторного ефекту та поява лазера. У 2011 р. В. М. Локтєв виступив з доповіддю «Графен – новий матеріал для напівпровідникової електроніки».

У 2008 р. доктор технічних наук, професор кафедри конструювання факультету електронної техніки Ю. М. Калніболотський торкнувся тих наукових і технічних досягнень, які визначають розвиток сучасного високотехнологічного суспільства. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри загальної та теоретичної фізики НТУУ «КПІ» В. П. Олійник окреслив тенденції розвитку фізичної науки, які формуються нині. У 2008 р. доктор фіз.-мат. наук, професор кафедри загальної та теоретичної фізики А. О. Снарський виступив з доповіддю «Елементи детермінованого хаосу в інформаційних потоках WEB-контенту», у 2010 р. вчений окреслив нові можливості застосування методів теоретичної фізики в дослідженні складних мереж. Цікаву доповідь представила у 2008 р. доцент кафедри ЗТФ Ю. Г. Терентьєва «Теплова машина Стерлінга: вчора, сьогодні, завтра».

Директор Науково-технічної бібліотеки В. Г. Дригайло щорічно розповідає учасникам розповів про історію бібліотеки та її сучасні можливості — створення електронного каталогу та доступ до мережі Інтернет у читальних залах. 2008 р. На конференції, присвяченій 90-річчю НАН України, д.і.н., провідний науковий співробітник ЦДПН НАНУ А. С. Литвинко розповіла про цікаву і часом драматичну історію становлення найбільш авторитетного наукового закладу нашої країни – Національної Академії наук України.

2009 р. директор Державного політехнічного музею при НТУУ «КПІ» Н. В. Писаревська у доповіді «Технічні музеї світу» розкрила значення технічного музею як потужної наукової установи. У 2010 р. вона зробила доповідь «Кораблі в історії та строю, 2011 р. – «Музеї мису Канаверал – символи ХХ століття в семіосфері світу», 2009 р. доповідь «Український аспект у розвитку фізики напівпровідників» прочитав доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник Інституту фізики НАН України В. А. Шендеровський. На конференції 2010 р. доктор технічних наук, професор кафедри прикладної фізики ФТІ НТУУ «КПІ» О. Т. Богорош виклав етапи розвитку нанотехнологій в Україні, зокрема, історію створення нанотермометру. У 2011 р. проректор з наукової роботи НТУУ «КПІ»,

академік НАН України М. Ю. Ільченко у своєму виступі розкрив, які саме наукові дослідження проводяться в КПІ в рамках Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009–2013 рр. Того ж року доктор фізико-математичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту математики НАН України В. І. Герасименко запропонував доповідь «Київські витoki сучасної статистичної механіки».

На конференції 2012 р. декан фізико-математичного факультету, доктор технічних наук, професор В. В. Ванін наголосив на необхідності підвищення якості фундаментальної освіти в технічному університеті, чому сприяє вивчення історії науки і техніки України в контексті розвитку світової науки. Завідувач кафедри історії НТУУ «КПІ», доктор історичних наук, професор С. О. Костишева підкреслила актуальність об'єднання зусиль науковців та освітян на шляху гуманізації технічної освіти. Академік АПН України, завідувач кафедри загальної та прикладної фізики НПУ ім. М. П. Драгоманова М. І. Шут наголосив на важливості проведення таких заходів для патріотичного виховання молоді.

Спогадами про видатного вченого-кібернетика академіка Віктора Михайловича Глушкова поділилася його дочка В. В. Глушкова, старший науковий співробітник Інституту кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України. Про непересічну особистість математика Є. Є. Вікторовського повідомила науковий співробітник Державного політехнічного музею при КПІ Л. С. Баштова.

Якщо характеризувати доповіді учасників конференції 2008 р., слід зазначити, що студенти фізико-математичного факультету висвітлили становлення фізичних досліджень в КПІ та підкреслили, що кафедра фізики КПІ була створена професором Г. Г. Де Метцем за зразком кафедр фізики провідних європейських інститутів того часу (І. Бондар, А. Гаряєва, О. Керіта). Емоційно та щиро про історію факультету електроніки та кафедру звукотехніки розповідали студенти першого курсу Д. Руденко та В. Охріменко. Ґрунтовну доповідь про історію зварювального факультету та кафедру електрозварювальних установок зробила К. Савинкова. Низка доповідей була присвячена становленню академічної науки України, зокрема, ядерних досліджень, фізики магнетизму, фізики та техніки низьких температур (А. Ярмутьська, А. Отченко, А. Трощинкова). Про наукові здобутки світового рівня нашого співвітчизника академіка В. Є. Лашкарьова в галузі фізики та техніки напівпровідників студентки факультету електроніки А. Набівач та О. Савчук підготували доповідь-презентацію. Дуже сподобалася присутнім доповідь-презентація «Відкриття надпровідності: віхи історії», запропонована Є. Петровим. У контексті світової науки було розкрито внесок видатних фізиків ХХ ст. Л. Д. Ландау та Л. В. Шубнікова в

теоретичні та експериментальні дослідження надпровідності, виконані в 1930-х рр. в Українському фізико-технічному інституті.

Багато цікавої, корисної та дискусійної інформації почули учасники конференції в доповідях, які стосувалися сучасних інформаційних технологій – історії виникнення та розвитку інтернету (Т. Стаховська, Д. Шрам), бездротового способу передачі даних (О. Лопатнюк, О. Платоненко), супутникових систем навігації (К. Сидоренко, А. Єгоренков), сучасних форматів звукозапису (Р. Охріменко, Б. Мусаєлян, Г. Шеф).

У 2009 р. студентка V курсу фізико-математичного факультету О. Колтачихіна висвітлила роль завідувача кафедри фізики КПІ у 1918–1929 рр. академіка О. Г. Гольдмана у створенні Інституту фізики, а також наукові здобутки інституту у перше десятиріччя його існування. Роль учених Київського політехнічного інституту на початковому етапі розбудови Академії наук була розкрита в доповіді «Внесок С. П. Тимошенка в організацію Української Академії наук» аспіранта ХІІ І. Анненкова, про створення першого академічного інституту НАН України Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка розповіла студентка КПІ Г. Колесник. Науковий співробітник ДПІ Л. Баштова висвітлила етапи творчого життя видатного київського математика Б. Я. Букреева, студентка першого курсу зварювального факультету В. Жук розповіла про видатного вітчизняного вченого та організатора науки, президента НАН України Бориса Євгеновича Патона. Співпраця між науковцями академічних інститутів та вищих навчальних закладів розкрита в доповідях, присвячених розвитку кібернетики в Україні (О. Хорчев), дослідженню штучних матеріалів в Інституті надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля НАН України (О. Бордюг), розвитку матеріалознавства в Україні (О. Сімонов), становленню ядерної фізики та енергетики (О. Холодовський, Т. Гриненко) та ін.

Сторінки історії природничих та технічних наук в Україні та світі висвітлені в доповідях аспіранта Одеського національного політехнічного інституту І. Батова, який розкрив значення відкриття в Одесі першої електротехнічної школи Одеським відділенням Російського технічного товариства та студента НТУУ «КПІ» Р. Шевчука, який проаналізував розвиток у працях А. Ейнштейна однієї з фундаментальних ідей сучасності – ідеї квантів. Були представлені доповіді щодо становлення нанотехнологій та їхнього застосування (О. Березньова, О. Бабко, Є. Панюта, Т. Михальчишин), оптоволоконних ліній зв'язку (М. Кабаченко).

У 2010 р. студенти V курсу фізико-математичного факультету КПІ висвітлили етапи становлення в Україні таких наукових та технічних напрямів, як ядерна енергетика (І. Юрчук), радіоактивність (О. Добрава),

магнетизм (Т. Богославец), геофізика (А. Терешин), кібернетика (О. Дронько), теорія мереж (А. Воронюк), теорія спінових хвиль (А. Бережинський), сегнетоелектрика (Н. Романець), енергозберігаючі технології (К. Романенко). Обговорювалися роль обсерваторії Київського університету в становленні астрофізики в Україні в ХІХ ст. (О. Колтачихіна), питання розвитку в КПІ фізики низьких температур (І. Соколова) та діяльності Інституту прикладного системного аналізу КПІ як прикладу інтеграції академічної та університетської науки (І. Маціпура). Застосуванню фізичних розробок у сучасному технологічному світі присвячені доповіді студентів факультету електроніки КПІ – щодо дослідження та застосування п'єзоефекту в роботах учених КПІ (А. Мартинова), щодо створення мобільного телефону (А. Зубець), а також доповідь студента фізико-математичного факультету С. Приліпка щодо розвитку нанотехнологій в Україні. Історії кафедри обчислювальної техніки КПІ торкнулися у своєму виступі завідувач цієї кафедри – доктор технічних наук, професор Г. М. Луцький та студентка факультету інформатики та обчислювальної техніки КПІ Н. Поважна.

Низка доповідей стосувалася феномену наукової та науково-технічної школи та ролі особистості в науці. Серед них доповідь старшого викладача кафедри загальної та теоретичної фізики М. М. Панченко та студента міжуніверситетського медико-інженерного факультету О. Гаупт «Маріан Смолуховський та його роль у становленні кафедри теоретичної фізики Львівського університету», доповіді студентів фізико-математичного факультету КПІ Г. Борисова «Наукова школа академіка С. І. Пекара» та О. Чистякової «Наукова школа в галузі металознавства академіка В. Н. Гриднева».

Значний інтерес присутніх викликали виступи учасників з інших міст, які стосувалися історії науки в регіонах України. Так, представники Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» розповіли про наукову та викладацьку діяльність професорів Харківського технологічного інституту у ХІХ – на початку ХХ ст. (О. Цюняк), про розвиток двигунобудування у Харкові (М. Гутник), про внесок харківських учених у турбінобудування в Україні (О. Теплинська).

Аспіранти Одеського національного політехнічного університету висвітлили історію технічного переоснащення транспорту та промисловості Одеси у другій половині ХІХ століття (І. Батов), науковий внесок професора А. Ю. Глаубермана у розвиток теоретичної фізики в Україні (О. Філіпова) та історію будівництва Одесько-Долинської залізниці (І. Сандул). Історію відкриття рентгенівських променів виклали у своєму виступі Х. Вербова з Тернопільського національного економічного університету та К. Савченко з інституту енергозбереження та енергоменеджменту КПІ.

Цікавий блок доповідей, підготовлених під керівництвом доцента кафедри загальної фізики та фізики твердого тіла Ф. М. Гарєєвої, стосувався методології викладання фізико-математичних наук у вищій школі, а саме ролі лекцій з фізики у нових технологіях навчання (Д. Поліщук), інноваційних педагогічних технологій у фізиці (С. Доманський), самостійної роботи студентів (О. Бондар) та розвитку пізнавального інтересу на уроках фізики (І. Тютюн).

У програмі конференції 2011 р., доповіді були об'єднані у чотири тематичні розділи. Так, у розділі «Фізика та сучасний технологічний світ» були висвітлені теми «Виникнення та становлення інформатики в Україні (70–80 рр. ХХ ст.)» (С. О. Жабін), «Спінтроніка – магнітна електроніка» (Д. М. Поліщук), «Біоніка та її сучасне застосування» (В. О. Федоров, Ф. М. Гарєєва), «Великий адронний колайдер як міжнародний науковий проект» (В. В. Іваніна, М. С. Строкач), «Передача інформації за допомогою оптоволоконних кабелів» (М. В. Панчоха).

Серед доповідей розділу «Сторінки історії природничих і технічних наук в Україні і світі» зацікавленість викликали доповіді С. О. Вельбоєнка, І. О. Мусієвич, Д. Ю. Меркулова «Внесок українських учених у вирішення фізико-технічних проблем ядерної енергетики»; Ю. О. Тихоненко «Історія солітонів»; І. Б. Грушицької «Проведення всесоюзних з'їздів та нарад з фізики в Науково-дослідному інституті фізики Одеського університету в 30–50-х рр. ХХ ст.».

Низка доповідей стосувалась феномену наукової та науково-технічної школи та ролі особистості в науці. Серед них доповіді Л. С. Баштової «Український математик О. С. Смогоржевський», К. В. Коваленко «Іван Пулюй та його внесок у розвиток фізики», Н. І. Коцур «Наукова школа професора Г. В. Хлопіна (1863–1929) в галузі вітчизняної гігієни», М. В. Мелентіви «Наукова школа кріогеніки академіка Б. І. Веркіна», М. І. Шпиталь «Академік М. В. Птуха (1884–1961) – фундатор першого в світі Демографічного інституту».

Серед виступів, які стосувалися розвитку вищої освіти в Україні та світі та методології навчання фізико-математичних наук, слід відзначити доповіді Є. І. Завістовської «Історичні передумови зародження «системи фіз-меху» у Харкові», О. О. Абакумової «Перспективи дистанційної освіти у технічному університеті: погляд із середини», О. В. Гавриліної «Професійна етика в системі інженерного професіоналізму» та М. М. Предиткевич «Методологія формування якості фізичних знань за допомогою технічних засобів навчання».

На конференції 2012 р. була висвітлена наукова діяльність засновника першої школи експериментальної фізики в Україні професора М. П. Авенаріуса (М. П. Ільченко), оприлюднені підходи до мотивації наукової діяльності молоді Інституту кібернетики (С. О. Жабін), розкрита наукова біографія харківського професора П. П. Копняєва (В. Є. Кожухар). Низка доповідей присвячена сторінкам історії природничих та технічних наук в Україні та світі. Так, О. В. Цюняк і О. О. Подгаєцький розкрили передісторію зародження інформаційних технологій в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть та внесок харківських учених. Основні етапи розвитку галузі передачі інформації проаналізувала О. Ю. Колтачихіна. Становленню радіотехнічних досліджень в Україні була присвячена доповідь М. Є. Березнікової, історію створення кінематографа в Україні та світі відтворила Н. С. Солдатова.

Застосуванню фізичних досягнень у сучасному світі присвячені доповіді «Вихори в магнетизмі та оптиці: деякі приклади топологічних солітонних розв'язків» (В. А. Коляденко, Д. В. Філін), «Розвиток мікропроцесорних технологій» (В. О. Чернишов), «Застосування сонячної енергетики в космічній галузі» (М. В. Климов), «Сонячні та вітрові установки: історія створення та приклад розрахунку потужності» (О. М. Бузинний, Д. О. Плахова), «Фізичні поля в організмі людини» (О. Д. Остаповець, Т. В. Скубій). Доповідь М. Ю. Лейченка «Методи дослідження води» супроводжувалася експериментом. Присутнім було запропоновано протестувати два зразки води та охарактеризувати їхні смакові властивості. Результат опитування дозволив зробити висновок, що в Україні ще існують природні джерела якісної води.

Частину доповідей, які стосувалися питань освіти, виокремлено в секцію «Розвиток освіти в Україні та світі. Методологія навчання фізико-математичних наук». Серед них – «Історія становлення дистанційної освіти в Україні» (О. О. Абакумова), «Внесок Ф. Шведова у формування методики фізики» (М. Г. Лукарецький).

За 10-річний термін проведення робота конференцій набула значного визнання, у зв'язку з чим з 2008 р. стало можливим висвітлення хроніки їхньої діяльності у науковому журналі «Наука та наукознавство» [1-5]. Інформаційний лист та огляд роботи конференції з 2006 р. щорічно розміщуються на сайтах КПІ та ЦДПН.

З 2007 р. конференції проводяться в рамках Всеукраїнських Фестивалів науки. Зміст ідеї фестивалю та тематика конференції збігаються та повністю відповідають предмету історико-наукових досліджень. Адже прикладний аспект історико-наукових розробок полягає у популяризації наукових знань та їхньої історії, а також у використанні у навчальному процесі.

Форми роботи конференції постійно вдосконалюються. Так, з 2011 р. учасники одержують сертифікат учасника, з 2009 р. з'явилася форма стендових доповідей. Традиційним є використання сучасних технологій при підготовці та проведенні заходів – оголошення про конференцію, доповіді та заявки надсилаються учасниками електронною поштою, після публікації збірника розсилається його електронний варіант, обов'язковим є використання ілюстративного матеріалу, оформленого у вигляді комп'ютерної презентації. Щорічно видаються збірники матеріалів конференції [5–10].

З 2011 р. було прийнято рішення об'єднати роботу Конференції в рамках Молодіжного симпозіуму з історії науки і техніки з Всеукраїнською конференцією молодих учених-істориків науки і освіти та спеціалістів, яку вже 17 років поспіль проводить Українське товариство історії науки, відділ історії науки і техніки та Центр досліджень з історії науки і техніки ім. О. П. Бородіна. Яскравим завершенням симпозіуму 2011 р. стала екскурсія учасників до Музею інформатики, натхненно проведена його організатором – членом-кореспондентом НАН України, одним із творців вітчизняної універсальної керуючої електронно-обчислювальної машини «Дніпро» Б. М. Малиновським. У 2012 р. учасники симпозіуму відвідали Музей астрономічної обсерваторії Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Торкаючись теми популяризації наукової діяльності, слід зазначити, що саме подібні форуми є потужним засобом залучення молоді до науки, підвищення інтересу до вивчення природничих та технічних дисциплін, формування навичок проведення науково-дослідницької роботи, а також патріотичного виховання. При цьому підкреслюється нерозривний, органічний взаємозв'язок науки та освіти, академічної та університетської науки. Такі конференції є об'єктивно підготовчим майданчиком для майбутніх аспірантів, які потім залишаються в історії науки і техніки та приходять в аспірантуру академічних й освітніх установ з історії науки і техніки.

Список літератури: 1. *Литвинко А. С.* VI Молодіжна науково-практична конференція «Історія науки, техніки та освіти» / А. С. Литвинко, Л. П. Пономаренко // Наука та наукознавство. – 2008. – № 3. – С. 141–143. 2. *Литвинко А. С.* VII Міжнародна молодіжна науково-практична конференція «Історія розвитку науки, техніки та освіти» // Наука та наукознавство. – 2009. – №2. – С. 119–120. 3. *Пономаренко Л. П.* VIII Міжнародна молодіжна науково-практична конференція «Історія розвитку науки, техніки та освіти» за темою: «Взаємодія академічної та університетської науки» / Л. П. Пономаренко, А. С. Литвинко // Наука та наукознавство. – 2010. – № 2. – С. 134–136. 4. *Литвинко А. С.* V Всеукраїнський фестиваль науки / А. С. Литвинко, Л. П. Пономаренко // Наука та наукознавство. – 2011. – № 2. – С. 174–176. 5. *Історія розвитку науки, техніки і освіти очима молоді.* Матеріали молодіжної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти» 28 травня 2002 р. / Укладач

Л. П. Почекайлова – К., 2002. – 88 с. 6. *Матеріали I–V щорічних молодіжних науково-практичних конференцій «Історія розвитку науки, техніки та освіти»* (НТУУ «КПІ», 2002–2007). – К., 2007. – 76 с. 7. *Збірник праць VII міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти», присвяченій 90-річчю Національної академії наук України, 27 травня 2009 р.* / Укладач Л. П. Пономаренко. – Київ, 2009. – 117 с. 8. *Збірник праць VIII міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти» за темою «Взаємодія університетської та академічної науки», 18 травня 2010 р.* / Укладач Л. П. Пономаренко. – Київ, 2010. – 206 с. 9. *Збірник праць IX Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти» за темою «Пріоритети української науки», 17 травня 2011 р.* / Укладач Л. П. Пономаренко. – Київ, 2011. – 200 с. 10. *Збірник праць X Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти» за темою «Наукові та науково-технічні школи», 19 квітня 2012 р.* / Укладач Л. П. Пономаренко. – Київ, 2012. – 233 с.

УДК 930(00.1)(0378)

Прикладний аспект історико-наукових досліджень: актуальність впровадження у вищу школу / А. С. Литвинко, Л. П. Пономаренко // Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Історія науки і техніки. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2012. - № 42(948). – С. 61–72.

В статье освещается 10-летний опыт молодежных конференций по истории науки и техники, которые с 2002 г. проводит отдел истории науки и техники Центра исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М.Доброва и физико-математический факультет Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт». Показано, что историко-научные исследования имеют мировоззренческую направленность, поэтому участие в конференции способствует осознанию студенческой молодежью роли науки, техники и образования, их истории и современного состояния. В состав оргкомитета конференции входят 4 академика и 1 член-корреспондент НАН Украины, 1 академик и 1 член-корреспондент АПН Украины, 11 профессоров. Количество участников конференции возрастало от 18 (из 3 учреждений) в 2002 г. до 104 (из 20 учреждений) в 2012 г. За 10 лет в работе конференции принимали участие молодые ученые, аспиранты, студенты и учащиеся старших классов из 14 городов и 32 вузов, лицеев и научных учреждений России, Украины, Польши, США, Турции. Ежегодно издаются сборники материалов конференций.

Ключевые слова: историко-научные исследования, молодежная конференция, доклад, молодые ученые, история науки и техники

The article highlights 10 years of youth conferences on the science and technology history studies, which from 2002 Department of Science History Studies of G.M.Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and Science History Studies of National Academy of Science of Ukraine and Physics and Mathematics Department of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute" organized. It is shown that historical research formed scientific outlook, and participation in the conference assists understanding the role of science, technology and education, their history and current status. The Organizing Committee unites 4 academicians and 1 corresponding members NAS of Ukraine, 1 member and 1 corresponding member of the Academy of Pedagogical Science of Ukraine, 11 professors. The number of participants grew from 18 participants from 3 institutions in 2002 to 104 participants from 20 institutions in 2012. For 10 years young scientists, graduated and post-graduated students, and pupils from lyciums from 14 cities and 32 universities, high schools and scientific institutions of Russia, Ukraine, Poland, USA, Turkey attended the conference. Every year the Proceedings of conference are published.

Keywords: Historically-scientific researches, youth conference, presentation, young scientists, history of scitech

Надійшла до редакції 11.05.12